

Smetana, Dvořák, Procházka a Ti druzí

Koncert 10.11.2024 • účinkující a skladatelé

Kladenský symfonický orchestr

Kladenský symfonický orchestr, člen České asociace neprofesionálních komorních a symfonických těles, člen evropské a světové federace orchestrů, vstupuje v r. 2024 do své 122. koncertní sezóny. Vedení orchestru skvělými dirigenty (Hynek Kubát, žák Antonína Dvořáka, Vašatovci, Jan Snítíl, Vítězslav Podrazil, Jiří Míkula, Martin Klepetko, Adolf Melichar, Zbyněk Müller, Vlastimil Mareš, Karel Procházka, Jan Míchal) je společným znakem jeho historie i současnosti. V současné době jsou stálými dirigenty orchestru Karel Procházka, od r. 1989 člen orchestru a od r. 2007 jeden z jeho dirigentů, s jehož pěveckým sborem Chorus Carolinus orchestr často spolupracuje, v r. 2022 v červnu při provedení zejména Procházkoví Symfonie in C

Královské s podtitulem Ke 100. výročí založení monarchie, a v dubnu při provedení Dvořákova Stabat Mater v Kladně a v Praze; Vlastimil Mareš, který se s orchestrem setkal poprvé v r. 1996 a spolupracuje s ním od r. 1998; od podzimu 2021 Jan Míchal, který dirigování studoval na Hudební fakultě Akademie múzických umění v Praze. S orchestrem vystupovali jako sólisté vedle vlastních členů, k nimž patří zejména violoncellista Miroslav Domanja, i osobnosti velkého hudebního světa (František Ondříček, Jaroslav Kocián, Ema Destinová, Václav Snítíl, Jaroslav Svěcený, Ivan Ženatý, Jiří Panocha, Pavel Zejfart, Daniel Veis, Jiří Hubička, Miloš Bok, Václav Hudeček, Jiří Bárta, Kazuko Nagatomi ...), také mladí talentovaní umělci, k nimž patří zpěvák Josef Kovačič (bas) a klavíristka Marie Šumníková. Dramaturgie orchestru vychází z české tvorby, zastoupené především obdobím klasicismu a novoromantismu. Nejhranější jsou díla Antonína Dvořáka, prováděny jsou i skladby Smetany, Mendelssohna, Brahmsa, Čajkovského, Griega, Musorgského, Skrjabinina, Prokofjeva, Suka a dalších skladatelů. Orchester stál u zrodu projektu Antonín Dvořák a náš kraj, účinkoval na zámku v Třešti (Mezinárodní vědecká konference), vystupoval na Národních festivalech v Písku a ve Slaném. Zahraniční kontakty navázal v r. 1988, kdy přijal pozvání na Orchesterální seminář v Bad Alexandersbadu, který vyvrcholil koncertem v Selbu, na kterém byla provedena rovněž Dvořákova Symfonie č. 8 G dur Anglická. V dalším roce přišlo pozvání z Mnichova na Mezinárodní festival neprofesionálních orchestrů. V r. 1990 začala spolupráce a výměnné koncerty s Wandsbeker Sinfonieorchester z německého Hamburku, která trvá doposud, když první setkání muzikantů z obou orchestrů proběhlo na Orchesterálním semináři v Bad Alexandersbadu v r. 1988. Orchester hrál ve Francii (1992) a kontakty navázal (2000–2002) s Wansworth Symphony Orchestra z Velké Británie. V Kladně r. 2002 provedl Kladenský symfonický orchestr při příležitosti svého stoletého jubilea pod taktovkou dirigentů, kteří s orchestrem spolupracovali, a za spoluúčasti muzikantů ze spřátelených zahraničních hudebních těles, cyklus symfonických básní Má vlast Bedřicha Smetany. V r. 2007 byl orchestr zastoupen při provedení Dvořákova oratoria Stabat Mater v mezinárodně obsazeném orchestru v rámci Národního festivalu neprofesionálních komorních a symfonických těles na koncertech v České republice a v Německu (Teplice, Freital, Ústí nad Labem, Drážďany), v r. 2008 byl zastoupen v obdobném mezinárodním projektu, tentokrát při provedení Symfonie č. 1 c moll Johannea Brahmsa a Slovanského tance č. 1 C dur Antonína Dvořáka (Ústí nad Labem, Teplice, Drážďany). V r. 2010 to byl mezinárodní projekt Dvořák 2010 a koncerty v Ústí nad Labem a v Drážďanech, na nichž zazněla Symfonie č. 9 e moll Z Nového světa Antonína Dvořáka a Symfonie D dur Lovecká Karla Stamice. V lednu 2011 přišlo pozvání do Hamburku; Kladenský symfonický orchestr byl zastoupen při provedení dvou koncertů s Wandsbeker Sinfonieorchester a Ensemble Felix Kopenhagen z Kodaně v Dánsku. V r. 2015 byla obnovena spolupráce s Jeanem Dubois, která započala před mnoha lety, francouzským skladatelem, zpěvákem, klavíristou a kytaristou, při provedení jeho skladeb za doprovodu Kladenského symfonického orchestru. V r. 2018 v rámci projektu Má vlast 1918–2018 opět zazněla Smetanova Má vlast v provedení Kladenského symfonického orchestru za spoluúčasti hostů ze spřátelených orchestrů z Německa a Velké Británie.

Vlastimil Mareš • * 1957 • dirigent

Vlastimil Mareš se s orchestrem setkal poprvé v r. 1996 a od r. 1998 s ním spolupracuje dodnes. Dirigování studoval jako soukromý žák mistra Libora Peška. Tuto nabídku dostal při jejich společném vystoupení s Liverpoolskou filharmonií. Dirigoval zejména orchestr v Českých Budějovicích, Plzeňskou filharmonií. Jako dirigent byl pozván ke spolupráci na projektu festivalu Ameropa, založeném na kooperaci hudebníků Ameriky a Evropy. Vlastimil Mareš byl ve dvou funkčních obdobích děkanem a nadále je profesorem Hudební fakulty Akademie múzických umění v Praze. Je znám především jako vynikající klarinetista. Tento obor studoval ve třídě J. Hlaváče na Plzeňské konzervatoři. Po absolvování Akademie múzických umění v Praze se stal prvním klarinetistou Symfonického orchestru hl. města Prahy FOK, členem Pražského dechového kvinteta, uznávaným sólistou. Své mimořádné hudební nadání prokázal na mezinárodních soutěžích, kde získal vesměs první ceny – například Concertino Praga, soutěž K. Kurpinského v Polsku, Markneukirchen v Německu, Pražské jaro. S velkým úspěchem pro něj skončily soutěže v Paříži, Římě, kde postoupil do úzkého čtyřčlenného finále. Jeho nahrávky jsou dnes velmi vyhledávané a uznávané doma i v zahraničí (CD rok 96 v Paříži, Gramy Asia 97 - Soul, Gramy classic 93 – Praha). Jako sólista klarinetista vystoupil na pódiích mnoha zemí včetně USA, Japonska i Anglie.

Jan Míchal • * 1997 • dirigent

Jan Míchal s Kladenským symfonickým orchestrem spolupracuje od září r. 2021. Dirigování studoval na Hudební fakultě Akademie múzických umění v Praze. Od dětství, které strávil na jižní Moravě, je obklopen hudbou mnoha směrů. Klasická hudba s liturgickou kantorskou praxí přispěla s přílnutím k hudbě folklórní k jeho širokému hudebnímu záběru. Fascinace gregoriánským chorálem ho vede v současné době k poznávání interpretace staré hudby. Vedle dirigování se věnuje hře na klavír, varhany, korepetici a zpěvu.

Bedřich Smetana

• 02.03.1824 Litomyšl – 12.05.1884 Praha • skladatel

Smetana byl významný český hudební skladatel období romantismu. Ještě za svého života se stal předním reprezentantem české hudby a národní kultury vůbec. Je tradičně označován za zakladatele moderní české národní hudby a výrazně ovlivnil následující generace. Narodil se jako syn sládka pivovaru hraběte Valdštejna. Studoval v Jihlavě, Havlíčkově Brodě a v Plzni, v Praze byl žákem slepého Josefa Proksche, u něhož studoval kompozici a virtuózní hru na klavír. V padesátých letech 19. století opustil z existenčních důvodů svou vlast a živil se koncertní a pedagogickou prací ve vzdáleném Švédsku. Teprve po zlomení tzv. Bachova absolutismu a říjnovém Diplomu z r. 1860, k němuž se čeští lidé upínali jako k možnosti česko-rakouského vyrovnání, se otevírá prostor i pro realizaci snah českých umělců. Smetana se vrací, aby pracoval ve prospěch českého umění. V r. 1874 se začala projevovat fyzická i duševní choroba, která byla příčinou jeho smrti. Smetana dožil svůj věk v ústavu pro choromyslné v Praze a byl pochován na Vyšehradském hřbitově. K jeho operní tvorbě patří Braniboři v Čechách, Prodaná nevěsta, Dalibor, Dvě vdovy, Hubička, Tajemství, Libuše, Čertova stěna. Vrcholným Smetanovým dílem je Má vlast – cyklus šesti symfonických básní inspirovaný historií, legendami a krajinou Čech.

Má vlast • Vyšehrad • Vltava • Smetanův cyklus symfonických básní Má vlast patří mezi základní díla české národní hudby. Smetanův cyklus sehrál pro širokou veřejnost, v první řadě českou, zásadní význam svým mimohudebním obsahem. Skladatel jím chtěl oslavit z nejrůznějších hledisek svou vlast, která právě v době vzniku skladby prožívala zvláště bouřlivé události vyplývající z její politické situace uprostřed Evropy a související se snahami nalézt a formulovat smysl a význam národní identity. Toto své úsilí skladatel realizoval v závěrečné etapě své tvorby a navzdory nesmírně těžkým podmínkám, jež mu připravilo závažné onemocnění (především ztráta sluchu), se mu podařilo vytvořit obdivuhodnou a z hlediska dosavadní tvorby celosvětově naprosto ojedinělou syntézu. Smetana původně cyklus nestanovil tak, jak jej známe dnes. Uvažoval o jakési hudební cestě českého národa, jak ji přinesly pověsti a konkrétní historie. Měla začít básní Říp a v řadě neměly chybět básně Lipany a Bílá Hora. Výsledek byl jiný, avšak koncepčně velmi zdařilý a přesvědčivý. Smetanův cyklus je výsledkem individuálního přístupu k hudebnímu vyprávění. Někteří programní skladatelé vypracovávali ke svým skladbám detailní průvodce, jiní poskytli pouze opěrné body a ostatní přenechali posluchačovu vnímání. Smetana se přikláněl k druhému způsobu, přesto k cyklu existují jeho vlastní komentáře, například ve formě korespondence. V případě Vltavy jsou poznámky zaneseny přímo v partituře, je to obraz toku řeky, její průtok Prahou je spojen s připomínkou slávy historického knížecího sídla Vyšehradu; tak jsou myšlenkově obě první básně propojeny. Smetanova Má vlast je považována za významnou součást národního dědictví.

Antonín Dvořák

• 08.09.1841 Nelahozeves – 01.05.1904 Praha • skladatel

Dvořák hudbu studoval u venkovských kantorů a na varhanní škole v Praze. Pod taktovkou Smetany hrál na violu v orchestru Prozatímního divadla. Byl varhaníkem u sv. Vojtěcha v Praze. Jeho skladby zaujaly J. Brahmse, který mu vymohl státní stipendium a doporučil ho berlínskému nakladateli, který vydal Moravské dvojzpěvy, 1. řadu Slovanských tanců. Dvořák začal vystupovat i jako dirigent a klavírista svých děl. Uspořádal devět zájezdů do Velké Británie. Stal se profesorem na Pražské konzervatoři, ředitelem Národní konzervatoře v New Yorku. Komponoval vše od symfonií, oper, písní, komorních skladeb různého nástrojového obsazení až po duchovní hudbu oratorního a kantátového zaměření. Jeho touha stát se profesionálním skladatelem a dokázat světu, že i český národ může mít znamenité umělce, se naplnila. Téměř celé jeho dílo prošlo světem. Dostalo se mu mnoha vyznamenání a světových poct. Dvořákova hudba bude jistě provázet lidstvo až do jeho posledních dnů. Ke Kladnu měl Dvořák velmi osobní vztah. Bydlel zde jeho otec a další příbuzní. Město mnohokrát navštívil. Dokonce v něm už jako uznávaný skladatel uspořádal samostatný koncert. Pomník, který byl tomuto hudebnímu géniovi v Kladně slavnostně odhalen v r. 1926 v blízkosti divadla, je toho připomínkou.

Symfonie č. 9 e moll Z Nového světa • Skladba má přídomek Z Nového světa, neboť to bylo první dílo, které Dvořák v Americe napsal. Podle místních zvyklostí předcházela samotné premiéře v Carnegie Hall v New Yorku veřejná generální zkouška. Přestože ten den silně přšelo, už od poledne se podél Carnegie Hall táhla fronta dychtivých zájemců o vstupenky. Generální zkouška byla zcela vyprodaná. Premiéra skladby, která se konala následujícího dne 16.12.1893, se stala vrcholnou kulturní událostí sezóny a pro Dvořáka představovala největší triumf jeho umělecké dráhy. O přijetí, kterého se symfonii dostalo, nejlépe svědčí jeho vlastní slova z dopisu nakladateli Simrockovi: *Milý příteli! Úspěch symfonie 15. a 16. prosince byl velkolepý; noviny říkají, že ještě nikdy žádný skladatel nedosáhl takového triumpfu. Byl jsem v lóži, hala byla obsazena nejlepším obecnivem z New Yorku, lidé tak mnoho tleskali, že jsem se musel z lóže děkovat jako král (nesmějte se!). Vy víte, že se snažím takovým ovacím raději vyhnout, ale musel jsem to udělat a ukázat se! Řadu podrobností z průběhu premiéry se můžeme dozvědět také z rozsáhlých novinových článků, které byly druhý den uveřejněny v předních newyorských listech. Skladatelův syn Otakar, který byl premiéře rovněž přítomen, zaznamenal ve svých vzpomínkách atmosféru večera takto: *Zájem o vstupenky na slavnostní premiéru Novosvětské symfonie byl tak mimořádný, že by k plnému uspokojení zájemců musela i tak obrovská Carnegie Hall několiknásobně zvýšit počet sedadel. Všechny noviny se předháněly v úvahách, zda tatínkova symfonie určí další vývoj americké hudby a předem tak dílo obklopily jakousi aurou jedinečnosti. Úspěch byl tak obrovský, že se jeho velikost vymykala běžným lidským představám, a jistě slouží ke cti amerického publika, jakým způsobem dokázalo ocenit hudbu žijícího skladatele. Již po první větě zcela neočekávaně propukl dlouhotrvající potlesk. Po úchvatném Largu druhé věty lidé vůbec neumožnili pokračování, dokud tatínek nevystoupil na pódium, aby přijal ovace nadšených posluchačů už uprostřed díla. Po skončení symfonie lidé doslova šileli nadšením. Snad dvacetkrát musel tatínek vystoupit s dirigentem Seidlem na pódium a přijímat díky uchváceného publika. Byl šťastný. Úspěch symfonie byl okamžitý a trvalý, dílo je dosud považováno za absolutní špičku hudebního romantismu. Jeho nahrávku dopravil americký astronaut Neil Armstrong na Měsíc.**